

**Kína demográfiai helyzete
a 2020-as népszámlálás tükrében**

China's Demographic Landscape According
to the 2020 Census

SALÁT GERGELY

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Salát Gergely, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.38>

Összefoglalás: 2020 végén tartották a Kínai Népköztársaság történetének hetedik népszámlását, amelynek előzetes eredményeit 2021 májusában hozták nyilvánosságra. A census nemcsak statisztikai célokat szolgál: a világ legnépesebb országának demográfiai helyzete évtizedek óta rendkívül gyorsan változik, a társadalom gyökeres átalakuláson megy keresztül, s a pekingi döntéshozók a tízévente megrendezett népszámlálás alapján kapnak olyan részletes információkat az ország népességének állapotáról, amelyekre a különböző intézkedéseket, szakpolitikákat és az ország általános stratégiáját alapozhatják. Kína méreteinél fogva a kínai demográfia alakulásának globális hatása van, a kínai gazdaság és társadalom kilátásai mellett az egész világ jövőjét befolyásolja. A 2020-as népszámlálás eddig nyilvánosságra hozott adatai azt mutatják, hogy Kína népességének növekedése az elmúlt évtizedben tovább lassult, s hamarosan eléri a csúcspontot; az elöregedés folytatódott; ütemesen zajlott az urbanizáció; a nemek aránya némileg kiegyensúlyozottabbá vált; s miközben az aktív korosztály lélekszáma és aránya csökkent, minősége – a képzettségi szintet tekintve – jelentősen növekedett.

Kulcsszavak: Kína, demográfia, népszámlálás

Abstract: *The Seventh National Population Census of the People's Republic of China was held at the end of 2020, and its preliminary results were published in May 2021. The census serves more than just statistical purposes: the demographic landscape of the world's most populous country has been changing extremely rapidly for decades, Chinese society is undergoing a radical transformation, and the censuses, held once in a decade, provide Chinese policymakers detailed information on the country's population on which they can base their measures, policies, and general strategy. Due to the size of the country, Chinese demographical developments have a global impact, influencing not only the prospects of Chinese economy and society, but the future of the whole world as well. Data from the 2020 census released so far show that China's population growth has slowed further over the past decade and will soon stop; aging of society has continued; urbanization took place at a fast pace; the gender ratio has become somewhat more balanced; and while the size and proportion of the active age group decreased, its quality, in terms of level of education, increased significantly.*

Keywords: China, demography, census

BEVEZETÉS

A Kínai Népköztársaságban (KNK) 1990 óta [tízévente](#) tartanak országos népszámlálást (ezt megelőzően rendszertelenül – 1953-ban, 1964-ben és 1982-ben – került sor cenzusra), s mivel a döntéshozók az így nyert adatokból kapnak képet az ország demográfiai és társadalmi állapotáról, amihez a különböző intézkedéseket és szakpolitikákat, sőt az ország általános stratégiáját igazíthatják, a népszámlálásoknak politikai és gazdasági szempontból is óriási jelentőségük van. Kína méreténél fogva az országban zajló demográfiai folyamatok globális hatásúak, hiszen befolyásolják a kínai gazdaságot és gazdaságpolitikát – és ezzel a világgazdaság jövőjét –, a pekingi vezetők stratégiai döntéseit, az 1,4 milliárdos piac keresleti és kínálati viszonyait, az egész bolygó népesedési helyzetét és környezeti állapotát, illetve Kína viselkedését a nemzetközi térben. A kínai népszámlálások jelentőségét fokozza, hogy a távol-keleti nagyhatalom társadalma évtizedek óta elképesztő ütemű változásokon megy keresztül, s ezen folyamatokról országos szinten pontos információkat csak tízévente kapunk, a köztes időszakban kiadott statisztikai adatok kis mintákon végzett részleges felméréseken és becsléseken alapulnak, amelyeket aztán a census alapján korrigálni kell.

A KNK történetének hetedik népszámlálását 2020. november 1-je és december 10-e között tartották a vonatkozó törvények és rendelkezések (*A KNK statisztikai törvénye; Rendelkezések az országos népszámlálásokról; Az Államtanács közleménye a hetedik országos népszámlálás lebonyolításáról*) [alapján](#). A census koordinálására az Államtanács (a kínai kormány) külön Vezetői Csoportot állított fel Han Zheng miniszterelnök-helyettes vezetésével. A különböző szintű helyi kormányzatok összesen 679 ezer népszámlálási irodát létesítettek, s magát az összeírást több mint hétmillió számlálóbiztos végezte. Újdonság, hogy a válaszokat digitálisan rögzítették, így az adatok valós időben bekerültek a felhő alapú rendszerbe, az állampolgároknak lehetőségük volt online kitölteni a kérdőívet, továbbá a válaszadóknak a személyes azonosító számát is rögzítették. Az esemény politikai súlyát jelzi, hogy a kampány elején maga Xi Jinping államelnök-pártfőtitkár [a média jelenlétében](#) vett részt az összeírásban, s rövid beszédet is tartott az esemény fontosságáról, kiemelve, hogy az segít képet adni „az ország állapotáról és a nemzet erejéről az új korszakban”. Xi mellett a teljes felső párt- és állami vezetés nyilvánosan regisztráltatta adatait a Zhongnanhaiban, a pekingi vezetők lakónegyedében.

A censzust hat speciális és egy általános tesztfelmérés előzte meg, amelyeknek alapján finomhangolni tudták a műveletet, utólag pedig – a hivatalos nyilvántartásokkal és adatbázisokkal való összevetés mellett – a nyert adatok megbízhatóságát egy szűrőpróbaszerű felméréssel ellenőrizték, mely szerint a népszámlálás a valósánál 0,05%-kal alacsonyabb népességi adatot mutatott, ami még kínai viszonylatban sem jelentős szám.

A felmérés előzetes eredményeit az eredeti tervek szerint 2021 áprilisában hozták volna nyilvánosságra, de a publikálásra végül csak május 11-én került sor (kínaiul és angolul, egy általános [beszámolóban](#), illetve nyolc tematikus

közleményben [1](#), [2](#), [3](#), [4](#), [5](#), [6](#), [7](#), [8](#); a továbbiakban a friss népszámlálási adatokat ezekből idézzük). A [Financial Times](#) nagy visszhangot kiváltó áprilisi cikke szerint a késést azt okozta, hogy a vezetés szembesült vele: az előzetes várakozásokkal szemben Kína népessége az elmúlt évben csökkenésnek indult – első alkalommal a hatvan évvel ezelőtti katasztrofális „nagy ugrás” óta –, ezzel az 1,4 milliárdos lélektani határ alá süllyedt, s e váratlan fejlemény kommunikációjának előkészítése miatt halasztották el az adatok közlését. A kínai hatóságok [cáfolták](#) a lap állításait, s a hamarosan nyilvánosságra hozott számok sem mutattak csökkenést. Ezért vannak, akik [szerint](#) az adatokat [manipulálták](#), hogy a „két gyerek politika” sikerét vagy Kína erejét demonstrálják, de erre különösebb oka nem lett volna a vezetésnek, hiszen egyrészt a népességnövekedés megállítása a népességszabályozási politika negyvenéves célja, másrészt [hivatalos becslések](#) szerint is tetőzni fog a népesség néhány éven belül, majd – akár már 2022-től – csökkenésnek indul, harmadrészt a kínaiak régen nem a népesség mennyiségét, hanem a „minőségét” tartják az össznemzeti erő alapjának, negyedrészt a Kínát kormányzó hatalmas apparátus is a népszámlálási adatok alapján hozza meg a döntéseket, s a hamis információk rossz intézkedéseket eredményeznének. Kisebb hibák és pontatlanságok egész biztosan előfordulnak a kínai népszámlálások során – erre utal a fent említett utólagos ellenőrzés is –, és az sincs kizárva, hogy a Kínai Kommunista Párt megalapításának 2021. július 1-jére eső századik évfordulója miatt bizonyos adatokat kozmetikáztak vagy visszatartottak (a 0–14 éves korosztály létszámával kapcsolatban merül fel ez a gyanú, mert a most közölt szám 14 millióval [maga-sabb](#), mint az elmúlt 14 évben közölt éves születési számok összege). Összességében azonban a népszámlálási eredmények megbízhatóan tükrözik a Kínában zajló demográfiai folyamatokat, a problémás adatok mintavételi hibákból is eredhetnek, és nincs különösebb jelentőségük; az anomáliák pedig a következő években publikálandó részletesebb jelentésekben várhatóan feloldásra kerülnek.

A NÉPSZÁMLÁLÁS LEGFONTOSABB EREDMÉNYEI

A népszámlálás adatai elvileg a 2020. november 1-je 0:00 órai állapotokat tükrözik. Az eredmények a Kínai Népköztársaság 31 tartományának, nemzetiségi autonóm területének és közvetlen irányítású városának – a „szárazföldi Kínának” – a demográfiai helyzetét tükrözik, s nem tartalmazzák a Hongkong, illetve Makaó Különleges Közigazgatású Területre, továbbá Tajvanra vonatkozó információkat. Az össznépességet tekintve ez utóbbiak számait is publikálták, de nem új népszámlálási eredmények, hanem a helyi hatóságok közlései alapján. Hongkong, Makaó és Tajvan tehát nem szerepel a népszámlálási statisztikákban, ennek azonban csak technikai okai vannak, politikai következtetést nem szabad levonni e tényből, Peking természetesen a Kínai Népköztársaság részének tartja a három területet.

Az összes nyilvánosságra hozott adat csak előzetes, az eredmények feldolgozása és véglegesítése évekig eltart majd.

ÖSSZNÉPESSÉG ÉS NÉPESSÉGNÖVEKEDÉS

A census szerint a szárazföldi Kína [lakossága](#) 1,412 milliárd fő, ami 72 millió fős, 5,38%-os növekedést jelent a 2010-es adathoz képest. Az éves átlagos növekedés 0,53%, ez 0,04%-kal alacsonyabb a megelőző évtized 0,57%-ánál. Vagyis a népesség az elmúlt tíz évben is növekedett, de valamivel lassabban, mint 2000–2010 között, s jóval lassabban, mint korábban.

1. táblázat.

A Kínai Népköztársaság népessége és annak növekedése az előző népszámláláshoz képest az egyes censusok szerint (Forrás [itt](#), illetve [itt](#))

Népszámlálás éve	Összlakosság	Növekedés az előző összeíráshoz képest
1953	601 938 035	
1964	723 070 269	+ 20,12%
1982	1 031 882 511	+ 42,70%
1990	1 160 017 381	+ 12,41%
2000	1 295 330 000	+ 11,66%
2010	1 370 536 875	+ 5,80%
2020	1 411 778 724	+ 5,38%

A népességnövekedés azt jelenti, hogy a születések száma egyelőre magasabb, mint a halálozásoké, ez azonban hamarosan változni fog. Az 1950–60-as években – a nagy ugrás okozta éhínség korszakát (1959–1961) leszámítva – egyfajta baby boom zajlott le Kínában, a termékenységi ráta [5-6 között](#) mozgott, s csak az 1970-es évektől esett le jelentősen. Mivel a várható élettartam jelentősen nőtt (az 1949-es [35 évről](#) 2021-re 77,13 évre), a KNK első évtizedeiben születettek jórészt még életben vannak, de hamarosan eltávoznak, s őket nem pótolja az egyre csökkenő számú megszülető gyermek.

A népszámlálási adatok az egyes évek adatait nem tartalmazzák, de a Kínai Statisztikai Hivatal éves közleményeiből tudjuk, hogy 2020-ra a [termékenységi ráta](#) 1,3-ra [csökkent](#) (a reprodukciós szint 2,1 lenne). Az éves [születések száma](#)

2010–2015 között 16–16,9 millió között alakult, 2016-ban – minden bizonynyal a „két gyerek politika” bevezetése miatt – felugrott 17,9 millióra, majd innentől fogva évről évre meredeken csökkent, s 2020-ban már csak 12 millió volt (kérdéses, hogy ebben a történelmi mélypontban szerepet játszott-e a Covid-19-járvány, a csökkenő trend azonban a megelőző években is egyértelmű volt). A halálozások száma ugyanebben a tízéves időszakban [lassan, de biztosan](#) emelkedett, 9,5 millióról 10,7 millióra. Mindez azt jelenti, hogy a születések és a halálozások néhány éven belül kiegyenlítődnek, ekkor Kína népessége tetőzik, majd csökkenésnek indul. Ez azzal is jár, hogy a következő évtizedben India válik a világ legnépesebb országává (erre egy 2019-es ENSZ-előrejelzés szerint 2027-ben kerül sor, de kínai demográfusok idén már 2022–2024 közötti időpontot [jósolnak](#)).

A népességnek nemcsak az összlétszáma, de a regionális eloszlása is [változott](#). A négy gazdasági régió közül a keletiben él a kínai lakosság 39,93%-a, a központiban 25,83%-a, a nyugatiban 27,12%-a, az északkeletiben pedig 6,98%-a. 2010-hez képest a legfejlettebb keleti régió lakossága 2,15%-kal nőtt, a központié 0,79%-kal csökkent, a nyugatié 0,22%-kal nőtt, az északkeletié 1,20%-kal csökkent. Ezzel tehát folytatódott az a folyamat, melynek során a népesség a mezőgazdasági jellegű központi tartományokból és az ország rozsdáövezetének számító Északkelet-Kínából a tengerparti térségbe áramlik, ugyanakkor a nyugati területek lakossága alig változott. A 31 tartományi jogú egységből 25-nek a népessége növekedett, a legnagyobb mértékben a legfontosabb ipari központoknak számító Guangdong, Zhejiang és Jiangsu. Két tartomány (Guangdong és Shandong) lakossága meghaladja a százmillió főt.

ELÖREGEDÉS

A népességszám várható csökkenése önmagában nem jelent problémát, az igazi gondot a társadalom elöregedése jelenti. A friss népszámlálás [szerint](#) 264,02 millió fő, vagyis a lakosság 18,70%-a 60 év feletti (ez az alacsony nyugdíjkorhatár miatt jórészt inaktív népességet jelent), ezen belül a 65 éven felüliek száma 190,64 millió, aránya 13,50%. Ezek önmagukban nem katasztrofális adatok, de a trend egyértelmű: az idősek aránya a társadalmon belül évtizedek óta folyamatosan és megállíthatatlanul növekszik, s bár az elmúlt tíz évben némileg nőtt a gyerekek száma, ez nem ellensúlyozza az elöregedést. Ez az [első](#) olyan felmérés, amelyben az idősek száma meghaladja a gyermekekét.

Az aktív korosztály aránya 2011-ben volt a [csúcsponton](#), azóta évente több millióval csökken (tíz év alatt [40 millióval](#)), ami azt jelenti, hogy évről évre egyre kevesebb aktív dolgozónak kell eltartania egyre több inaktívát. A „[demográfiai osztalék](#)” időszaka, amely megalapozta az 1980–2000-es évek kínai gazdasági növekedését, véget ért, s Kína hasonló demográfiai pályára állt rá, mint a fejlett országok

többsége vagy kelet-ázsiai szomszédai, ugyanakkor egy főre jutó gazdasági teljesítményben még nagyon messze van a fejlett országoktól. A következő évek-évtizedek fő feladatát ennek a problémának a megoldása jelenti a kínai vezetés számára. Az előrejelzések riasztóak: Chen Wei kínai demográfus [szerint](#) az évszázad közepére a 60 év felettek létszáma csaknem 500 millióra (a népesség 38%-ára), a 65 évesnél idősebbeké 370 millióra (30%-ra) emelkedik; He Yafu, egy másik szakember [szerint](#) 2040-re az idősek száma eléri a 400 milliót; a WHO 2040-re 28%-ra [teszi](#) a 60 év felettek arányát; az ENSZ a 65 év felettek [arányát](#) 2050-re 26,1%-ra. Minden szakértő és szervezet egyetért abban, hogy a következő 20–30 évben a kínai a világ egyik leggyorsabban elöregedő társadalma lesz, s ezt a mostani census eredményei is alátámasztják.

2. táblázat.

Az egyes korcsoportok aránya a legutóbbi három népszámlálás szerint
(Forrás [itt](#), illetve [itt](#))

	2000	2010	2020
0–14 év	22,89%	16,60%	17,95%
15–59 év	66,78%	70,14%	63,35%
60+ év	10,33%	13,26%	18,70%

KÉPZETTSÉGI SZINT

Pozitív fejlemény, hogy a kínai népesség képzettségi szintje jelentősen növekedett az elmúlt tíz évben is, ami a hivatalos [kommunikációban](#) úgy csapódik le, hogy a „demográfiai osztalék” helyére a „tehetség-osztalék” lép a gazdaság motorjaként. A százezer főre jutó diplomások [száma](#) a 2010-es 8930 főről 15467 főre emelkedett, vagyis majdnem megduplázódott. Ez azt jelenti, hogy jelenleg 218,36 millió kínai rendelkezik felsőfokú végzettséggel – ez nagyobb szám, mint az Egyesült Államok teljes felnőtt népessége. Az oktatásban töltött évek száma a 15 év felettek körében 9,08 évről 9,91 évre növekedett, míg az írástudatlanok aránya 4,08%-ról 2,67%-ra csökkent. A friss adatok szerint 213,01 millió fő rendelkezik felső középfokú, 487,16 millió fő alsó középfokú, míg 349,66 millió fő általános iskolai végzettséggel (Kínában 6 év általános iskolát 3 év alsó és 3 év felső középiskola követ). Százezer főre vetítve a felső középiskolát végzettek száma 2010-hez képest 14 032-ről 15 088 főre nőtt, a csak alsó középiskolás végzettséggel rendelkezők száma 38 788-ról 34 507-re, az általános

iskolát végzettké pedig 26779-ről 24767 főre csökkent. Vagyis a felső középiskolát, főiskolát, egyetemet végzettek száma és aránya nőtt, az ennél alacsonyabb végzettségűeké pedig csökkent.

Mindennek azért van jelentősége, mert a kieső aktív korúak gazdasági teljesítményét a magasabb végzettségűek nagyobb [hatékonysága ellensúlyozhatja](#), ráadásul a mostanában nyugdíjba vonulók nagy része alacsony végzettségű, a frissen munkába állók viszont nagyobb arányban végeztek felső középiskolát vagy főiskolát-egyetemet, tehát egyfajta minőségi csere zajlik a szemünk előtt.

NEMEK ARÁNYA

Szintén pozitív fejleménynek mondható, hogy a meglehetősen torz férfi-nő arány [elmozdult](#) egy kiegyensúlyozottabb irányba. A friss népszámlálás szerint a lakosság 51,24%-a férfi, 48,76%-a nő, ami azt jelenti, hogy 100 nőre 105,07 férfi jut, ami valamivel jobb adat, mint a [2010-es](#) 105,2. A valódi előrelépést az jelenti, hogy az újszülötteknél jelentősen javult az arány, itt 100 lányra 111,3 fiú jut, ami még messze van a természetesnek tekinthető 100:105-től, de a tíz évvel ezelőtti – katasztrofálisnak mondható – 100:118,1-nál jóval egészségesebb. A hagyományos fiúpreferencia tehát enyhülni látszik.

URBANIZÁCIÓ ÉS MIGRÁCIÓ

A „reform és nyitás” történetének egyik leglátványosabb fejleménye az, hogy a kínai társadalom, amely négy évtizede még vidékies jellegű, elszigetelt parasztközösségeken alapuló, mezőgazdaság-központú volt, mára nagymértékben urbanizált társadalommá vált. A folyamat az elmúlt évtizedben is zajlott, a [friss adatok](#) szerint 901,99 millió ember (a lakosság 63,89%-a) él városban, míg 509,79 millió vidéken (36,11%). Ez azt jelenti, hogy 2010-hez képest 236,42 millióval nőtt a városi és 164,36 millióval csökkent a vidéki lakosság száma. A városi lakosság 14,21%-kal növekedett. Ezzel folytatódott, sőt felgyorsult a világtörténelem legnagyobb népvándorlása, amelynek során az elmúlt évtizedekben több mint félmilliárd ember költözött Kínában faluról városba (illetve technikailag sok esetben a falvak városokká nőtték ki magukat, tehát helyváltoztatás nem történt, de teljes életmódváltás igen).

3. táblázat.

A kínai városi lakosság arányának alakulása 1980 óta (Forrás [itt](#))

	1980	1990	2000	2010	2020
Urbanizációs ráta	19,39%	26,41%	36,22%	49,95%	63,89%

Az urbanizációhoz szorosan kapcsolódik az a jelenség, hogy sok ember máshol él életvitelszerűen, mint ahova lakhely-regisztrációja (hukou) szól. Az ilyen személyek száma meglepően magas, a census szerint 492,76 millió, a lakosság több mint egyharmada, ugyanakkor közülük 116,94 millió ugyanabban a városban él, mint ahova be van jelentve. A „vándorló népesség”, „belső migránsok”, „paraszt-munkások” stb. kifejezésekkel illetett mobilis népréteg – vagyis akik más településre (jellemzően faluról városba) költöznek – nagysága így is magas, 375,82 millió, közülük 124,84 millió fő más tartományban él, mint ahova a hukouja szól. A regisztrált lakhelyhez képest máshol élők száma tíz év alatt 88,53%-kal emelkedett, az ugyanabban a városban máshol élők száma 192,66%-kal, a vándormunkásoké pedig 69,73%-kal, vagyis mindegyik csoportban óriási volt a növekedés. Ez azt jelenti, hogy a kínai társadalom jóval mobilisabb, mint akár csak egy évtizede. Az egy városban belül máshol élők számának szaporodása a nagycsaládok szétköltözésére utalhat.

HÁZTARTÁSOK MÉRETE

A modernizáció globális mintázatának megfelelően az elmúlt évtizedekben Kínában is jelentősen csökkent a háztartások (gyakorlatilag az együtt élő családok) mérete. A hagyományos Kínát a közös háztartásban lakó nagycsaládok jellemezték (legalábbis ez számított az ideálisnak), s a több generáció együttélése a maói Kínában is [általános](#) maradt, a reform és nyitás időszakában azonban – ahogy a világ gyorsan fejlődő területein általában – a nukleáris családi háztartások váltak [meghatározóvá](#). Ez a folyamat az elmúlt évtizedben [sem állt meg](#). A népszámlálás [szerint](#) Kínában 494,157 millió háztartás van, amelyben 1,293 milliárd ember él, emellett 118,97 millió ember lakik 28,53 millió kollektív háztartásban (kollégium, laktanya, munkásszállás stb.). A háztartások átlagosan 2,62 személyből állnak, ami 0,48%-kal alacsonyabb szám, mint a 2010-ben mért 3,10 fő (2000-ben [még](#) 3,44, 1990-ben 3,96 főből állt egy átlagos háztartás). Természetesen számottevő különbségek vannak vidék és város, illetve az egyes régiók között, és a kiterjesztett háztartások még mindig nem elhanyagolható súllyal szerepelnek, de összességében elmondható, hogy a tradicionális kínai nagycsalád korszaka véget ért. Ez olyan következményekkel jár, mint például a gyermekiktől külön élő, idős szülő(k)ből álló háztartások megszaporodása, illetve a városi [szinglik](#) egyre növekvő rétegének [megjelenése](#). Ennek mélyreható következményei vannak és lesznek, a fogyasztási szokások átalakulásától kezdve a szociális rendszerre nehezedő nyomás fokozódásán át a pszichés hatásokig.

NEMZETI KISEBBSÉGEK

A születésszabályozási politika a bevezetésétől kezdve kedvezett a nemzeti kisebbségeknek, ők a han kínaiaknál több gyermeket vállalhattak. Ennek, illetve eltérő hagyományaiknak köszönhetően a kisebbségek aránya a kínai népeségben belül évtizedeken keresztül folyamatosan növekedett, s ez a trend az elmúlt évtizedben sem tört meg. A 2020-as census [szerint](#) a lakosság 91,11 százaléka han kínai, s 8,89%-a kisebbségi; 2010-hez képest a hanok száma 60,379 millió fővel 4,93%-kal növekedett, a nemzetiségieké pedig 11,675 millió fővel, 10,26%-kal. 1990-ben az [össztlakosság](#) 8,04%-a, 2000-ben 8,41%-a, [2010-ben](#) 8,49%-a tartozott valamely nemzeti kisebbséghez. Érdekes, hogy míg 2000–2010 között a nemzetiségek létszáma 6,92%-kal [nőtt](#), 2010–2020 között e növekedés, mint láttuk, meghaladta a 10%-ot, ami miatt különös, hogy a hanokra és a nemzetiségiekre vonatkozó születésszabályozási rendelkezések épp az utóbbi évtizedben egyenlítődték ki. A növekedés nem elhanyagolható részét a [hivatalos adatok](#) szerint a Xinjiang Ujgur Nemzetiségi Autonóm Terület adta, ahol a nemzetiségek – ez elsősorban az ujugurokat jelenti – létszáma 1,86 millió fővel, 14,3%-kal [nőtt](#), de itt nyugati kritikuskban felmerül a [gyanú](#), hogy ezek az adatok kozmetikázottak, s a Kínát a xinjiangi helyzet miatt érő bírálatok elhárítására szolgálnak.

KÍNÁBAN ÉLŐ KÜLFÖLDIEK

A 2020-as népszámlálás során a Kínában élő külföldieket és tengerentúli kínaiakat is [számba vették](#), eszerint 371 ezer hongkongi, 56 ezer makaói, 158 ezer tajvani, továbbá 846 ezer egyéb külföldi él a szárazföldi kínai területeken, így a „külföldiek” összlétszáma 1,43 millió fő. Ezek relatív többsége, 604 ezer fő több mint öt éve él Kínában, 315 ezer fő 2–5 éve, a többiek ennél kevesebb ideje. 77 ezren üzleti, 444 ezren munkavállalási, 220 ezren tanulási, 420 ezren pedig letelepedési céllal érkeztek az országba. A tíz évvel [ezelőtti](#) népszámlálás szerint még csak 1,02 millió külföldi élt az országban, vagyis itt jelentős növekedés tapasztalható; feltételezhető, hogy a Covid-19-járvány nélkül ez az emelkedés még nagyobb lenne. Kína nem tekinthető bevándorlási célországnak, de a tartósan itt élő külföldiek száma már eléri a [milliós nagyságrendet](#), s mivel ők egyes helyekre koncentrálnak ([Guangdongban](#) 419 ezren, Yunnanban 379 ezren, Shanghaiban 164 ezren, Fujianben 106 ezren, Pekingben 63 ezren élnek, az összes többi tartományban körülbelül 300 ezren), ezek a helyek jelentősen nemzetköziesedtek. A rövid időre Kínába látogató vagy a helyi nyilvántartásokban nem szereplő külföldieket a számlálóbiztosok nem regisztrálták, így a népszámlálás valószínűleg alábecsüli az országban tartózkodó idegenek számát.

TRENDEK ÉS TENNIVALÓK

A kínai társadalom minden tekintetben, így demográfiailag is olyan gyors változásokon megy keresztül, amelyek világtörténelmileg példátlanok. Ezen változások jelenlegi állapotáról egyfajta pillanatfelvételt adnak a népszámlálási eredmények, de ezeket természetesen nem önmagukban érdemes értelmezni, hanem a korábbi adatokkal összevetve.

A kínai népességszám közeledik a [csúcspont](#)hoz, s hamarosan csökkenésnek indul. Bizonyos feltételezések szerint ez már most bekövetkezett, csak politikai okokból (a KKP megalapításának századik évfordulója) ennek bejelentését későbbre időzítették; a hivatalos álláspont az, hogy a népességi csúcst a belátható jövőn belül el fogják érni, az állami médiumokban megszólaló demográfusok azt sem tartják kizártnak, hogy ez már 2022-ben [megtörténik](#). Hogy pontosan melyik évben indul meg a csökkenés, annak különösebb jelentősége nincs; abban minden előrejelzés egyetért, hogy el fog indulni, és nem is egyfajta elhúzódó platózásra kell számítani, hanem a csúcstelérése utáni gyors és tartós csökkenésre. Az elmúlt negyven évben nem született annyi gyerek, s így nincs annyi szülőképes korú nő, hogy a távozó korosztályokat pótolni tudják, hacsak a gyerekvállalási kedv nem nő drasztikusan, de erre utaló jelek nincsenek. Ugyanakkor a népesség csökkenése önmagában nem probléma, sőt épp ez jelenti a megoldást arra a túlnépesedési válságra, amelynek megelőzésére az 1970-es évek végén a drasztikus születésszabályozási politikát bevezették, és egészen a 2010-es évek közepéig fenntartották.

A valódi gond a társadalom [előregedése](#), s a kínai vezetés számára a következő évtizedek fő feladata ennek kezelése lesz. Kína világhatalmi státusza, nemzetközi befolyása, globális gazdasági szerepe múlik azon, hogy képes-e a gyors gazdasági fejlődést úgy fenntartani, hogy közben évről évre milliókkal növekvő számú idős embert kell eltartania évről évre csökkenő számú dolgozónak. Ez a kérdés már most a kínai közbeszéd egyik legfőbb témája, s a vezetés is a legfelsőbb szinten foglalkozik vele, említi a 2021-ben induló [14. ötéves terv](#) és lényegében az összes olyan politikai és gazdaságpolitikai dokumentum, amely a jövő teendőivel foglalkozik. Rövid és középtávon Kínának [ki kell alakítania](#) egy általános [nyugdíjrendszert](#), mert a [jelenlegiből](#) számottevő csoportok [kimaradnak](#), miközben az egykekorokban – az évezredes hagyománnyal szemben – már nem várható el, hogy teljes egészében a fiatalabb családtagok tartsák el az időseket. Elkerülhetetlen a nyugdíjkorhatár felemelése: ez jelenleg a világon az egyik legalacsonyabb, férfiaknál [általánosan](#) 60 év, női közhivatalnokoknál 55 év, női munkásoknál 50 év. Li Keqiang miniszterelnök 2021-es éves [beszámolójában](#) be is jelentette a korhatár fokozatos felemelését, de a részleteket egyelőre nem hozták nyilvánosságra. Ugyanakkor az előregedés gazdasági lehetőségeket is teremt: az [úgynevezett „ezüst gazdaság”](#) fejlesztése – az időseknek nyújtott szolgáltatások kiterjesztése, egyes ezzel

kapcsolatos munkák robotizálása, high-tech eszközök alkalmazása – [beleillik](#) abba a trendbe, hogy Kína a gazdasági fejlődését már nem az olcsó exportra, hanem a belső fogyasztásra, a szolgáltatások szerepének növelésére és az innovációra kívánja alapozni.

Hosszú távon egy egészséges demográfiai szerkezet kialakítása – amely nélkül Kína globális hatalmi ambíciói megalapozatlanok maradnak – csak azáltal képzelhető el, ha növelik a megszülető [gyermek](#)ek számát. Az alacsony gyermekszámot a média jellemzően a „reform és nyitás” korszak kezdetén bevezetett születésszabályozási politikának tulajdonítja, de mivel ugyanebben az időszakban olyan folyamatok zajlottak le Kínában – gazdasági fejlődés, életszínvonal-emelkedés, középosztályosodás, urbanizáció, iparosodás stb. –, amelyek a világ összes országában a születésszám zuhanásához vezettek, feltételezhető, hogy a gyerekek száma a politikai beavatkozás nélkül is csökkent volna. Erre utal, hogy miután 2016-tól bevezették az általános „két gyerek politikát” (addig a városiaknak csak egy, a vidékieknek bizonyos esetekben kettő gyermekük lehetett), a születésszámok másfél évig [megugrottak](#) ugyan, de azóta újra évről évre [esnek](#), vagyis a kínai házaspárok annyi gyereket sem vállalnak, amennyit lehetne. A 2020-as népszámlálási adatok publikálása után néhány héttel, 2021 májusában a KKP KB Politikai Bizottsága arról döntött, hogy ezentúl mindenkinek [három gyermeket](#) engedélyeznek, nyilvánvalóan a katasztrofálisan alacsony születésszámokra válaszul; ez az intézkedés azonban biztosan [nem fogja](#) megoldani a [problémát](#), hiszen az emberek a „két gyerek politika” nyújtotta lehetőségekkel sem éltek. Ezért a következő évek érdekes fejleménye az lesz, hogy Kínában várhatóan az évtizedes korlátozások után 180 fokos [fordulatot](#) véve a [legkülönbözőbb gyerekvállalás-ösztönző](#) politikákat fogják bevezetni.

Az elmúlt évtizedben az urbanizáció üteme nem lassult, s előrejelzések szerint a jövőben is [folytatódni fog](#), hiszen vidéken még mindig hatalmas tömegek élnek, akiknek munkájára a mezőgazdaságban nincs szükség, és a kínai városiasodási ráta még nem érte utol a fejlett országokét. Ez hatalmas tartalékokat jelent a kínai gazdaság számára, mert a mezőgazdasági munkások [átáramlása](#) az iparba vagy a szolgáltató szektorba önmagában is jelentősen növeli a termelékenységet, s ezzel a GDP-t. A kínai gazdaság hamarosan kezdődő stagnálására vonatkozó jóslatok emiatt is megalapozatlanok. Az extenzív tényezőkre támaszkodó fejlődést kiegészítik azok a minőségi változások, amelyek a népszámlálás képzettségi adataiban is tükröződnek: a kínaiak egyre több időt töltenek az oktatási rendszerben, egyre több köztük a felsőfokú végzettségű, s ők stabil alapot jelentenek az innováción és csúcstechnológián, magas hatékonyságon, szolgáltatásokon és fogyasztáson alapuló új gazdasági modell számára.

Összességében a 2020-as népszámlálás előzetes adatai alapján kirajzolódó kép kettős. Kínának súlyos demográfiai problémákkal kell szembenéznie a jövőben, elsősorban az elöregedéssel, ugyanakkor a kínai társadalomban olyan minőségi változások zajlanak le (urbanizáció, képzettségi szint emelkedése, ki-

egyenlítőző férfi-nő arány stb.), amelyekre támaszkodva megfelelő intézkedésekkel a nehézségek kezelhetők. A döntéshozók tisztában vannak a gondokkal, s az országnak megvannak a megfelelő tartalékai ahhoz, hogy a demográfiai helyzet katasztrófálissá válását és az ezáltal okozott elhúzódo stagnálást elkerüljék. Mindez természetesen ki fog hatni a kínai fejlődésre, és hozzájárul a gyors gazdasági növekedés korszakának lezárulásához, de a demográfiai folyamatok önmagukban nem akadályozzák meg Kína valódi globális hatalommá válását, a problémákat az ország a jövőben is kezelni tudja.